

CONTRA L'ONA EXPANSIVA DE LA GUERRA, RECONSTRUIR LA PAU

Com un incendi provocat per un misto encès que pot cremar tot un bosc, així una guerra, qualsevol guerra, iniciada amb l'espina d'un rancor mal paït o d'una ideologia absolutitzada, pot adquirir proporcions devastadores... fins que tard, massa tard, arriben els bombers.

Una guerra esclata quan la violència substitueix el diàleg, la negociació i l'acord almenys com a mínim de mínims. Llavors la confrontació bèl·lica, fracàs de la política, engega una ona expansiva que empastifa tot quant toca. Fins i tot les víctimes poden esdevenir botxins, com ens ho recordava fa uns dies Gervasio Sánchez en la seva crònica diària «Las guerras pueden reconvertir a las víctimas en verdugos» (D. Menorca 24-XI).

En la guerra d'Ucraïna (sense oblidar altres conflictes armats) ha quedat mediàticament clar qui és l'agressor i qui l'agredit, qui és el botxí i qui la víctima. Posicionarnos en favor de la víctima i contra el botxí no ha estat mal de fer. Així i tot, l'agressor sempre troba motius per justificar-se i, fins i tot, plànyer les llàgrimes de les seves víctimes. Sense posar en el mateix sac atacant i atacat, qui s'autodefensa deuria preguntar-se si la identitat a preservar és supremacista i integradora de les diferències, i l'agressor s'hauria d'haver demanat si l'amor a la seva pàtria li dona dret d'annexionar-se unilateralment regions d'estats reconeguts, on els seus ciutadans comparteixen una mateixa llengua. En qualsevol cas, mai el pretès remei a un problema polític pot ser pitjor que la malaltia.

L'ona expansiva de la guerra pot contaminar els qui legítimament es defensen: justifica la desconfiança mútua i atia venjances; empobreix poblacions senceres; causa sofriments inenarrables; mobilitza lleves de joves soldats com a carn de canó; i la carrera armamentística que tendeix a anar més enllà de la circumstància inicial; i els guanyadors ocults en aquesta carrera: el gran negoci dels fabricants i traficants d'armes cada cop més sofisticades. És l'espina de la violència desfermada com una imparabile onada expansiva. Un altre efecte de la contaminació pudenta de la guerra és la bipolarització bons/dolents i l'armamentisme dialèctic de les paraules.

Després de la guerra, vindrà la postguerra o bé com a triomf d'un bàndol i derrota humiliant de l'altre, o bé com a resultat d'una treva i unes negociacions de pau. Quina pau resultarà d'una victòria militar? La pau postbèl·lica no es recupera amb el silenci de les bombes: s'hauran de reconstruir destrosses i ponts de comunicació dinamitats, fer funcionar els serveis desmantellats, assegurar el retorn dels refugiats. I un repte més difícil: jutjar rectament els crims comesos en cada bàndol, curar les ferides, reconciliar-se els enemics, recupera la democràcia, pregar pels difunts, refer la pau. I paral·lelament avançar cap a un progressiu desarmament dins un clima de confiança mútua, sense enemics amenaçadors a abatre.

Nadal és pau. Preparem-nos-hi. «Crist és la nostra pau: de dos pobles n'ha fet un destruint el mur que els separava i abolint en el seu propi cos allò que els feia enemics» (Ef2, 14-18).